

**Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób
z Niepełnosprawnościami na terenie
Powiatu Świdnickiego na lata 2021 – 2030**

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Charakterystyka Powiatu Świdnickiego	5
3. Osoby z niepełnosprawnościami w Powiecie Świdnickim – diagnoza.....	9
4. Działania w zakresie opieki zdrowotnej.....	16
5. Działania w zakresie edukacji.....	18
6. Działania w zakresie rehabilitacji zawodowej.....	20
7. Działania w zakresie rehabilitacji społecznej.....	22
8. Działania w zakresie środowiska lokalnego.....	26
9. Przestrzeganie praw osób z niepełnosprawnościami	27
10. Źródła finansowania.....	28
11. Monitoring i ewaluacja programu.....	29
12. Spis tabel	31
13. Spis rysunków	32

1. Wstęp

Podstawą do opracowania Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami jest art. 35a pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 426 t.j. z późn. zm.), w następującym brzmieniu:

„ (...) do zadań powiatu należy opracowanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami w zakresie: a) rehabilitacji społecznej, b) rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia, c) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.,,

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata na terenie Powiatu Świdnickiego 2021 – 2030 zwany dalej Programem jest dokumentem określającym i koordynującym działania w zakresie polityki społecznej Powiatu Świdnickiego, ukierunkowanym na rozwiązywanie problemów osób z niepełnosprawnościami w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej, aby zapewnić możliwość pełnego ich udziału z życiu społecznym jak i zawodowym oraz przestrzegania praw osób z niepełnosprawnościami wynikających z wdrożeń w Polsce postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.

W Konwencji przewidziano bardzo istotną zmianę podejścia do niepełnosprawności polegającą na przejściu z medycznego modelu niepełnosprawności na model oparty na prawach człowieka. Medyczny model niepełnosprawności zakłada, że niepełnosprawność jest wynikiem fizycznego czy psychicznego ograniczenia. Natomiast model oparty na prawach człowieka zakłada zapewnienie pełni praw dla osób z niepełnosprawnościami na równi z innymi.

W Polsce definicję niepełnosprawności określa ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 426 t.j. z późn. zm.) *„niepełnosprawność to stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudniający, ograniczający bądź uniemożliwia jej wypełnianie ról społecznych, a szczególnie ograniczający zdolność do wykonywania pracy zarobkowej.,,*

Podstawowym założeniem Programu jest dążenie do stworzenia kompleksowego systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami i wdrożeniu takich rozwiązań, które umożliwiły by im samodzielne oraz niezależne funkcjonowanie w społeczeństwie.

We współczesnym świecie niepełnosprawność człowieka stanowi ważny problem społeczny. Dotyka ona ludzi niezależnie od wieku, płci, wykształcenia, stanu społecznego czy materialnego.

Niniejszy Program określa działania realizowane na terenie Powiatu Świdnickiego na rzecz osób z niepełnosprawnościami, zmierzające do pełnego, indywidualnego ich rozwoju

i zaspakajaniu potrzeb we wszystkich sferach i na każdym etapie życia, gwarantujące pełne uczestnictwo w życiu społecznym oraz ich rodzin.

Wszelkie przedsięwzięcia służące rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz przestrzeganiu praw osób z niepełnosprawnościami są nieodzownym czynnikiem do poprawy jakości ich życia. Oddziaływanie powinno być kierowane zarówno do osób z niepełnosprawnościami jak i ich rodzin poprzez zapobieganie ich izolacji i marginalizacji.

Program ma charakter otwarty, a zawarte w nim obszary zostały tak opracowane, aby umożliwić w przyszłości podejmowanie różnorodnych inicjatyw oraz włączenie na różnych etapach jego realizacji nowych podmiotów, realizatorów i uczestników. W programie z uwagi na zmieniające się warunki, potrzeby i oczekiwania, dopuszcza się możliwość poszerzenia go o nowe obszary działań.

Zakłada się, że w realizację programu zaangażowane będą wszystkie gminy z terenu powiatu, samorząd powiatu, instytucje ochrony zdrowia, pomocy i integracji społecznej, kultury, oświaty oraz organizacje pozarządowe.

Koordinacją realizacji Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2021 – 2030 zajmie się Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdniku.

*„Opieka nad ludźmi niepełnosprawnymi i starymi,
opieka nad ludźmi chorymi psychicznie -
te dziedziny są bardziej niż jakiegokolwiek dziedziną życia społecznego
miernikiem kultury społeczeństwa i państwa.,,*

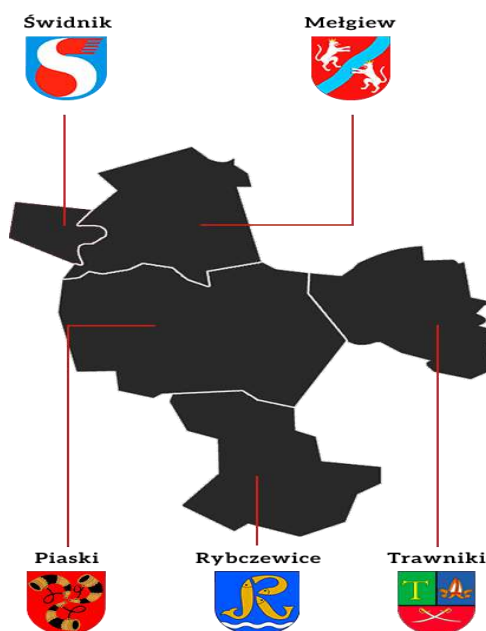
Papież Jan Paweł II, Homilia w gdańskiej Bazylice Mariackiej
dnia 12 czerwca 1987 roku

2. Charakterystyka Powiatu Świdnickiego

Powiat Świdnicki ulokowany jest w centralnej części województwa lubelskiego i jest jednym z 24 powiatów wchodzących w skład województwa. Graniczy z powiatami: lubelskim – grodzkim i ziemskim, łęczyńskim, krasnostawskim oraz chełmskim. Powiat świdnicki obejmuje pięć gmin: gminę miejską Świdnik, gminę miejsko-wiejską Piaski i gminy wiejskie: Mełgiew, Trawniki i Rybczewice.

Rysunek nr 1: Mapa Powiatu Świdnickiego

Źródło: <http://www.powiatwidnik.pl/powiat>

Miasto Świdnik odgrywa rolę centrum mieszkaniowego oraz przemysłowego, zlokalizowane jest w północno - zachodniej części powiatu świdnickiego. Pełni ono również

funkcję zapewniania podstawowych usług publicznych dla gmin należących do powiatu świdnickiego. Powstanie miasta związane jest z rozwojem przemysłu lotniczego na obszarze Lubelszczyzny w okresie dwudziestolecia międzywojennego. W 1950 roku w Świdniku zainicjowano budowę Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego, a wraz z nią osiedle mieszkaniowe, które 4 lata później uzyskało prawa miejskie. Lata 1950 - 1952 to utworzenie hal produkcyjnych, w których powstawały podzespoły do MIG-15 – odrzutowego samolotu myśliwskiego. Do kolejnych produktów WSK PZL Świdnik należą śmigłowce PZL W-3 Sokół.

Od grudnia 2012 roku działa regionalny port lotniczy dla Lubelszczyzny, usytuowany w sąsiedztwie trawiastego lotniska, istniejącego od 1938 roku, a użytkowanego przez zakład lotniczy i aeroklub.

Międzynarodowy Port lotniczy Lublin (LUZ) znany jest potocznie jako Lublin-Świdnik, ze względu na obecność pobliskiego trawiastego lotniska wytwórni śmigłowców PZL Świdnik. Lotnisko zostało oddane do publicznego użytku pod koniec 2012 roku. Oryginalny terminal lotniska wygrał w internetowym plebiscycie na najbardziej udany obiekt architektoniczny Polski w latach 2000-2012.

Do lotniska można dostać się pociągiem, autobusem lub samochodem. Trasa kolejną prowadzi z terminalu lotniska do Dworca Centralnego w Lublinie i trwa około piętnastu minut. Na trasie działa także dedykowany autobus, który odjeżdża w kierunku lotniska na dwie godziny przed każdym odlotem, a do centrum Lublina rusza dwadzieścia pięć minut po każdym lądowaniu. Trasa na lotnisko samochodem prowadzi przez drogę ekspresową S17.

Miasto i gmina Piaski zajmują centralny obszar powiatu świdnickiego. Gmina obejmuje teren 169 km², w tym powierzchnia miasta to 8,4 km². Piaski są jednym z najstarszych miast Lubelszczyzny – prawa miejskie otrzymały w 1470 roku, jednak straciły je w roku 1870, by odzyskać je w 1993 roku. Miasto Piaski pełni przede wszystkim funkcję ośrodka przemysłowego i usługowego. W gminie Piaski, mającej charakter przede wszystkim rolniczy, występują żyzne gleby, należące do II i III klasy bonitacyjnej, wpływają na dominację upraw pszennych i buraczanych. Dolina rzek Sierotki i Giełczwi, wraz z przebiegającymi przez nią korytarzami ekologicznymi łączącymi dwa parki krajobrazowe – Nadwieprzański i Krzczonowski, stwarza możliwości dla rozwoju agroturystyki, zachodnia część gminy dysponuje znacznymi walorami rekreacyjnymi. Gmina posiada również warunki sprzyjające rozwojowi przemysłu.

W południowej części powiatu świdnickiego znajduje się gmina Rybczewice, która obejmuje obszar około 99 km². Pierwsze informacje na temat gminy datowane są na wiek XV. Gmina ma charakter rolniczy, uprawia się głównie zboża i buraki cukrowe. W dwóch wsiach – Kolonia Stryjno oraz Stryjno znajdują się duże plantacje sadownicze. Do walorów gminy Rybczewice zaliczyć można korzystne warunki glebowe oraz ekologiczne, a także atrakcyjne

krajobrazowo miejsca i warunki klimatyczne. Ze względu na znajdujące się na terenie gminy parki, wąwozy i stawy rybne, gmina stwarza warunki dla rozwoju działalności oferującej usługi rekreacyjno - wypoczynkowe.

Mełgiew jest gminą leżącą w północnej części powiatu, na stokach rozległych wzgórz, które są otoczone lasami. Pierwsze wzmianki dotyczące gminy pochodzą ze średniowiecza. Gmina Mełgiew, podobnie jak gmina Rybczewice, ma charakter głównie rolniczy. Uprynom sprzyjają gleby należące do wysokich klas bonitacyjnych – II i III klasy. Zabytki architektury sprawiają, że gmina jest atrakcyjnym miejscem odwiedzin dla turystów.

Wschodnią część powiatu świdnickiego zajmuje gmina Trawniki, również o charakterze rolniczym. Do dominujących upraw należą zboża, ziemniaki oraz warzywa. Kompleksy leśne oraz dolina Wieprza są walorami gminy umożliwiającymi rozwój turystyki.

Tabela nr 1. Powiat świdnicki – podstawowe informacje (stan na 31.12.2019 r.)

Miasta	2
Gminy miejskie	1
Gminy miejsko-wiejskie	1
Gminy wiejskie	3
Liczba miejscowości wiejskich	87
Sołectwa	86
Powierzchnia powiatu ogółem	468,3 km ²
Liczba mieszkańców	71 840

Źródło: Starostwo Powiatowe w Świdniku

Powiat świdnicki posiada atrakcyjne położenie w centralnej części województwa lubelskiego, w bezpośrednim sąsiedztwie Lublina, największego miasta we wschodniej Polsce, przy międzynarodowych trasach Warszawa – Kijów, Warszawa – Lwów oraz przy linii kolejowej. Powiat świdnicki posiada bardzo dobre naturalne warunki dla rozwoju turystyki i rekreacji – bogactwo przyrody, doliny rzek, czyste środowisko oraz liczne zabytki architektury.

Powiat stanowi powierzchnię 468 km². Obszar powiatu świdnickiego na dzień 31.12.2019 r. liczył 71 840 mieszkańców z czego 51,9 % stanowią kobiety, a 48,1 % to mężczyźni. W latach 2015-2019 liczba mieszkańców zmalała o 1,1%. Poniższa tabela przedstawia szczegółowe dane z podziałem na gminy.

Tabela nr 2. Liczba ludności, ukazująca tendencje w latach 2015-2019

Gmina	Liczba mieszkańców na dzień 31.12.2015 (dane z GUS)	Liczba mieszkańców na dzień 31.12.2016 (dane z GUS)	Liczba mieszkańców na dzień 31.12.2017 (dane z GUS)	Liczba mieszkańców na dzień 31.12.2018 (dane z GUS)	Liczba mieszkańców na dzień 31.12.2019 (dane z GUS)
Świdnik	40 040	39 885	39 732	39 312	39 136
Rybczewice	3 536	3 492	3 345	3 421	3 362
Piaski	10 563	10 545	10 580	10 551	10 530
Trawniki	9 055	9 023	9 015	8 975	8 884
Melgiew	9 448	9 550	9 640	9 780	9 928
Ogółem	72 642	72 495	72312	72 039	71 840

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

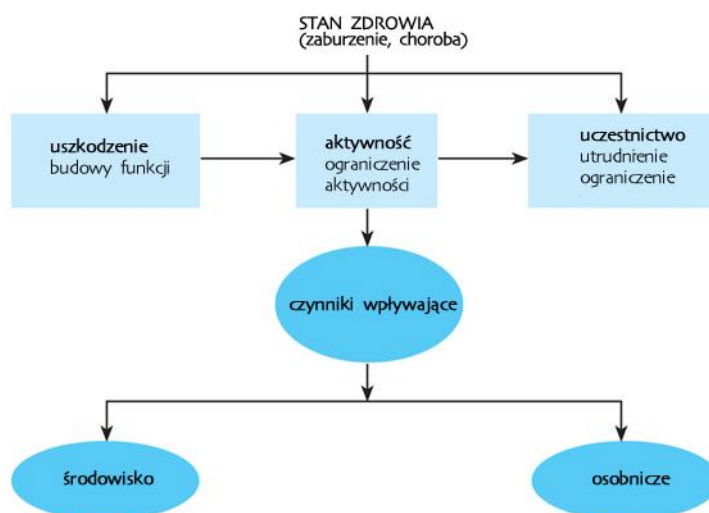
Średni wiek mieszkańców powiatu świdnickiego stan na 31.12.2019 r. wynosił 43,0 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa lubelskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Mieszkańcy powiatu świdnickiego zawarli w 2019 roku 274 małżeństw, co odpowiada 3,8 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa lubelskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 2,0 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa lubelskiego oraz znacznie więcej od wartości dla kraju. 25,2% mieszkańców powiatu świdnickiego jest stanu wolnego, 58,6% żyje w małżeństwie, 4,7% mieszkańców jest po rozwodzie, a 10,2% to wdowy/wdowcy. Powiat świdnicki ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -103. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -1,43 na 1000 mieszkańców powiatu świdnickiego. W 2019 roku urodziło się 638 dzieci, w tym 47,8% dziewczynek i 52,2% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,86 i jest porównywalny do średniej dla województwa oraz nieznacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. W 2019 roku zarejestrowano 950 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 994 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla powiatu świdnickiego -44. W tym samym roku 21 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 100 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące -79. 58,8% mieszkańców powiatu świdnickiego jest w wieku produkcyjnym, 17,2%

w wieku przedprodukcyjnym, a 24,0% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.
(Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/powiat_swidnicki_lubelskie)

3. Osoby z niepełnosprawnościami w Powiecie Świdnickim – diagnoza

Problematyka osób z niepełnosprawnościami, ze względu na skalę zjawiska zajmuje ważne miejsce w polityce społecznej realizowanej w Powiecie Świdnickim.

Liczba osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących teren Powiatu Świdnickiego określona jest szacunkowo z uwagi na brak dokładnych danych o tej grupie osób. Podstawowym źródłem informacji o osobach z niepełnosprawnościami jest Główny Urząd Statystyczny (GUS). Najobszerniejsze dane w tym zakresie pochodzą z narodowych spisów powszechnych, przeprowadzanych co dziesięć lat. W niniejszym opracowaniu wykorzystano dane z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku.

GUS posługuje się różnymi definicjami niepełnosprawności. Rozróżnia się niepełnosprawność prawną tj. niepełnosprawność potwierdzoną orzeczeniem o niepełnosprawności lub równoważnym, wydanym przez uprawniony do tego organ oraz niepełnosprawność biologiczną, tj. odczuwany przez badanych brak sprawności organizmu nie potwierdzony jednak prawnie przez organy orzecznicze.

W celu zachowania spójności z badaniami GUS, w przedstawionej niżej analizie demograficznej społeczeństwa osób z niepełnosprawnościami pozostawiono ten podział. Jest on również przydatny z punktu widzenia samej analizy, pozwala ona bowiem na szersze spojrzenie na problem niepełnosprawności nie tylko jako instytucji prawnej, ale również

faktycznych zaburzeń funkcjonowania organizmu, które przyczynić się mogą do wykluczenia społecznego.

Drugim źródłem danych na temat osób z niepełnosprawnościami użytym w niniejszym opracowaniu jest Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności (EKSMOoN), wykorzystywany przez powiatowe i wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności w procedurze orzeczniczej. System ten zawiera szczegółowe dane dotyczące zarówno samych wydanych orzeczeń, ich liczbę, stopnie niepełnosprawności, przyczyny niepełnosprawności oraz wiek, płeć, poziom wykształcenia czy sytuację zawodową osób orzekanych.

Dane pochodzące z EKSMOoN dotyczą jednak wyłącznie osób wnioskujących o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności czy stopnia niepełnosprawności w powiatowym bądź wojewódzkim zespole, natomiast na środowisko osób prawnie niepełnosprawnych – używając terminologii wprowadzonej przez GUS składają się również osoby posiadające orzeczenia równoznaczne, wydane przez inne organy orzecznicze, takie jak Zakład Ubezpieczeń Społecznych czy Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Odsetek osób z niepełnosprawnościami stan na 31.12.2019 rok:

- w Polsce wynosi 13,9 %,
- w Województwie Lubelskim to 16,3 %,
- w Powiecie Świdnickim 14,9% .

Osoby z niepełnosprawnościami – wg wieku (dorośli i dzieci)

Tabela 3. Liczba wydawanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dorośli) wg wieku

Wiek osób niepełnosprawnych	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
16-25 lat	76	84	75	85	63
26-40 lat	145	122	136	136	129
41-60 lat	495	404	425	429	405
61 i więcej	703	554	538	615	759

Źródło: Dane pochodzące z PZON

Tabela 4. Liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności (dzieci) wg wieku

Wiek dzieci niepełnosprawnych	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
0-3 lat	24	35	37	30	38

4-7 lat	50	47	57	35	36
8-16 lat	82	70	77	79	82

Źródło: Dane pochodzące z PZON

Główny Urząd Statystyczny w 2004 roku przeprowadził badanie: *Stan zdrowia ludności w Polsce*, którego wyniki wykazały, że osoby z niepełnosprawnościami w całej populacji stanowią średnio ok. 16 %. Ich procent jest ściśle powiązany z wiekiem. Im osoby starsze, tym więcej wśród nich jest osób z niepełnosprawnościami. Ta tendencja ma również przełożenie na mieszkańców Powiatu Świdnickiego, co przedstawiają tabele 3 i 4. W roku 2015 osób z niepełnosprawnościami powyżej 60-go roku życia było 703, a w 2019 roku było 759 osób. W grupie wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności największą liczbę dzieci stanowią w przedziale wiekowym 8-16 lat.

Osoby z niepełnosprawnościami – wg stopni niepełnosprawności (dorośli, dzieci)

Tabela 5. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dorośli) z podziałem na stopnie niepełnosprawności

Stopień niepełnosprawności	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Lekki	388	311	308	375	299
Umiarkowany	810	582	570	625	688
Znaczny	221	271	295	265	359
ŁĄCZNIE	1419	1164	1173	1265	1346

Źródło: Dane pochodzące z PZON

Tabela 6. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności (dzieci)

Liczba wydanych orzeczeń	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Łącznie	156	152	171	144	156

Źródło: Dane pochodzące z PZON

Jak wynika z przedstawionych danych w tabeli 5, na przestrzeni pięciu lat największą grupę osób z niepełnosprawnościami stanowią osoby zaliczone do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, którzy wymagają czasowej albo częściowej pomocy osób innych, w pełnieniu ról społecznych lub pracy w warunkach chronionych. Jest to również krajowa skala zjawiska.

11-I
05-R 07-S 02-P
01-U 04-O 12-C
03-L 03-L 08-T
09-M 10-N

Osoby z niepełnosprawnościami – wg przyczyny niepełnosprawności (dorośli, dzieci)

Tabela 7. Liczba wydawanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dorośli) z powodu przyczyny niepełnosprawności

Przyczyna niepełnosprawności	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
01-U	25	32	44	38	36
02-P	93	110	103	123	142
03-L	38	38	32	29	26
04-O	17	12	14	15	13
05-R	429	348	363	442	508
06-E	29	20	20	22	21
07-S	339	220	237	230	195
08-T	49	44	60	54	50
09-M	40	45	54	36	68
10-N	255	214	129	189	231
11-I	104	80	114	83	64
12-C	1	1	3	4	2

Źródło: Dane pochodzące z PZON

Tabela 8. Liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności (dzieci) z powodu przyczyn

Przyczyna niepełnosprawności	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
------------------------------	----------	----------	----------	----------	----------

01-U	4	3	4	4	4
02-P	5	6	7	7	8
03-L	5	8	9	4	3
04-O	5	3	5	2	11
05-R	14	17	9	12	15
06-E	8	7	11	7	4
07-S	25	31	24	20	24
08-T	6	2	6	4	4
09-M	3	1	3	1	5
10-N	36	31	42	34	20
11-I	20	20	22	18	24
12-C	25	23	29	31	34

Źródło: Dane pochodzące z PZON

OBJAŚNIENIA przyczyn niepełnosprawności:

01-U upośledzenia umysłowe;

02-P choroby psychiczne;

03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby sluchu;

04-O choroby narządu wzroku;

05-R upośledzenia narządu ruchu;

06-E epilepsja;

07-S choroby układów oddechowego i krążenia;

08-T choroby układu pokarmowego;

09-M choroby układu moczowo-płciowego;

10-N choroby neurologiczne;

11-I inne, w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne;

12-C całościowe zaburzenia rozwojowe.

Z analizy przedstawionych danych z tabeli 7 wynika, że najczęstszą przyczyną niepełnosprawności u osób powyżej 16 roku życia są schorzenia narządu ruchu, schorzenia neurologiczne, choroby układów oddechowego i krążenia oraz choroby psychiczne.

Natomiast u dzieci najczęstszą przyczyną niepełnosprawności są całościowe zaburzenia rozwojowe, choroby endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne oraz choroby układów oddechowego i krążenia, co przedstawia tabela 8.

Osoby z niepełnosprawnością – wg przyczyny płci (dorośli, dzieci)

Tabela 9. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dorośli) ze względu na płeć

Płeć	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Kobieta	738	616	609	625	722

Mężczyzna	681	548	564	640	634
------------------	-----	-----	-----	-----	-----

Źródło: Dane pochodzące z PZON

Tabela 10. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności (dzieci) ze względu na płeć

Płeć	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Dziewczynka	53	48	63	50	53
Chłopiec	103	104	108	94	103

Źródło: Dane pochodzące z PZON

Wśród dorosłych osób z niepełnosprawnościami więcej jest kobiet niżeli mężczyzn.

Inaczej jest to w grupie niepełnosprawnych dzieci gdzie zdecydowanie więcej jest niepełnosprawnych chłopców niż dziewczynek.

Osoby z niepełnosprawnością – wg celu ubiegania się o wydanie orzeczenia

Tabela 11. Liczba złożonych wniosków o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wg celu złożonego wniosku

Cel złożenia wniosku	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Odpowiedniego zatrudnienia	282	264	318	303	263
Szkolenie	11	1	11	11	10
Uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej	15	27	24	17	22
Konieczność zapatrzania w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	139	147	127	131	213
Korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia	219	209	193	204	194
Zasiłek stały	0	0	0	0	0
Zasiłek pielęgnacyjny	287	266	245	241	253
Korzystanie z karty parkingowej	456	196	210	238	230
Inne jak ulgi i uprawnienia	107	129	192	179	245
RAZEM	1516	1239	1320	1324	1430

Źródło: Dane pochodzące z PZON

Na przestrzeni lat 2015-2019 obserwuje się zmienną dotyczącą celu, do jakiego osoby ubiegają się do wydania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności co przedstawia tabela 11. Związane jest to głównie przyznawanymi uprawnieniami dla osób z niepełnosprawnościami regulowanych przepisami prawa krajowego. I tak w roku 2015 złożonych wniosków o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności do korzystania z ulg i uprawnień jakie przysługują z tytułu posiadania statusu osoby z niepełnosprawnością było 107, a w roku 2019 to już 245 wniosków.

Analiza osób z niepełnosprawnością w gminach Powiatu Świdnickiego:

Tabela 12. Liczba osób z niepełnosprawnościami posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (dorośli) wg gmin

Gmina	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Świdnik	767	592	655	639	728
Piaski	196	187	201	307	196
Trawniki	196	181	134	139	201
Mełgiew	215	152	141	139	205
Rybczewice	46	52	45	46	34

Źródło: Dane pochodzące z PZON

Tabela 13. Liczba osób z niepełnosprawnościami posiadających orzeczenie o niepełnosprawności (dzieci) wg gmin

Gmina	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Świdnik	66	81	96	81	79
Piaski	21	28	20	20	31
Trawniki	34	13	28	22	17
Mełgiew	26	26	22	18	26
Rybczewice	9	4	5	2	3

Źródło: Dane pochodzące z PZON

Analiza SWOT problematyki niepełnosprawności w Powiecie Świdnickim

Zespół odpowiedzialny za przygotowanie Programu na lata 2021 – 2030 rozpoczął swoje działania od analizy SWOT, na wynikach której oparł proces tworzenia dokumentu. Jest to metoda diagnozy sytuacji społeczności lokalnej:

- ✓ **Strengths - Silne strony, atuty**

- ✓ **Weaknesses - Wady, słabe strony**
- ✓ **Opportunities - Okazje, szanse**
- ✓ **Threats - Trudności, zagrożenia**

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - wysokie kwalifikacje kadry pracujących osób w pomocy społecznej zajmującej się tematyką niepełnosprawności i organizacji pozarządowych, - oferty dotyczące podnoszenia kwalifikacji kadry, - uwzględnienie problematyki niepełnosprawności w różnych dziedzinach ich życia, - dostępność placówek pomocy społecznej udzielających wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi oraz upośledzeniami, - organizacja wydarzeń integrujących społecznie, - podnoszenie standardów i usług w Domach Pomocy Społecznej, 	<ul style="list-style-type: none"> - duża liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, - duża liczba osób z niepełnosprawnościami biernych zawodowo, - zbyt mała dostępność do specjalistycznej opieki medycznej i rehabilitacji szczególnie na terenach wiejskich, - niskie dochody gospodarstw domowych osób z niepełnosprawnościami, - małe zainteresowanie pracodawców przy zatrudnianiu osób z niepełnosprawnościami, - niskie środki na wsparcie finansowe organizacji pozarządowych, w tym na działania innowacyjne,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - włączenie osób z niepełnosprawnościami w życie społeczności lokalnej, - pełniejsze wykorzystanie potencjału kadry instytucji i organizacji w udzielaniu wsparcia osobom z niepełnosprawnościami, - system prawny regulujący funkcjonowanie nowych form pomocy osobom z niepełnosprawnościami, seniorom, - wzrost społecznej akceptacji osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, - dostępność do dodatkowych środków współfinansowanych z funduszy unijnych, - poszerzenie działań podnoszących aktywne formy spędzania wolnego czasu przez osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami, - możliwość tworzenia wolontariatu przy realizacji zadań na rzecz osób z niepełnosprawnością. 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami w związku ze starzeniem się społeczeństwa, - zmiana modelu funkcjonowania rodziny, brak domów wielopokoleniowych, ludzi młodych, - mała wiedza na temat opieki senioralnej w domu, - niski poziom życia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, - zbyt długi czas oczekiwania na leczenie specjalistyczne i usługi rehabilitacyjne.

4. Działania w zakresie opieki zdrowotnej

Dla osób z niepełnosprawnościami, niezależnie od okresu powstania niepełnosprawności, duże znaczenie ma dostęp do opieki lekarskiej, rehabilitacyjnych usług medycznych i odpowiedniej jakości wyrobów medycznych. Od tego zależy czy osoba z niepełnosprawnościami będzie mogła cieszyć się możliwie najlepszym stanem zdrowia.

Na terenie Powiatu Świdnickiego funkcjonuje 1 szpital z 181 łózkami, 7 praktyk lekarskich podstawowej opieki zdrowotnej oraz niepubliczny zakład opieki zdrowotnej i ośrodek rehabilitacyjno – opiekuńczy. (Stan na dzień 31.12.2020 r.)

Tabela 14 Placówki opieki zdrowotnej w gminach na terenie Powiatu Świdnickiego

Gmina	Ośrodki podstawowej opieki zdrowotnej	Przychodnie specjalistyczne	Niepubliczne zakłady pielęgnacyjno-leczniczo-opiekuńcze
Świdnik	7	6	0
Piaski	2	1	2
Trawniki	1	0	0
Mełgiew	1	0	0
Rybczewice	1	0	0

Źródło: Dane pochodzące z Narodowego Funduszu Zdrowia

Budynki i obiekty, w których świadczone są usługi zdrowotne w większości przystosowane są do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Posiadają podjazdy, windy oraz pomieszczenia higieniczno-sanitarne.

Organizacja systemu ochrony zdrowia jest ściśle uzależniona od możliwości finansowania ze strony Narodowego Funduszu Zdrowia.

Niepełnosprawność lub choroby przewlekłe determinują potrzebę korzystania z poradni lekarskich oraz usług rehabilitacyjnych.

Działania podejmowane na szczeblu powiatu skierowane powinny zostać na zwiększenie dostępności do istniejących usług medycznych, zwiększenie efektywności procesu leczenia, wprowadzenie nowych form leczenia i rehabilitacji.

Szczególnie należy uwzględnić ochronę zdrowia psychicznego. Jak wynika z otrzymanych danych z PZON niepełnosprawność z przyczyn chorób psychicznych jest na czwarty miejscu przyczyną niepełnosprawności w Powiecie Świdnickim zarówno wśród dzieci jak i dorosłych.

Zwiększenie ilości programów z zakresu profilaktyki i edukacji zdrowotnej. Istotne dla środowiska osób z niepełnosprawnościami będzie wspieranie działań z zakresu

organizacji grup samopomocowych, w ramach których będzie możliwe podnoszenie świadomości własnej choroby i wpływania na proces leczenia, wzrost poziomu wiedzy dotyczący możliwości uzyskania wsparcia i pomocy ze strony podmiotów zewnętrznych.

CEL OGÓLNY: Dostępny system opieki zdrowotnej, wczesnej interwencji i kompleksowej rehabilitacji

DZIAŁANIA DO OSIĄGNIĘCIA CELU	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELU
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój zakresu usług świadczonych przez instytucje opieki zdrowotnej, wspieranie tworzenia nowych w tym usług psychiatrii środowiskowej, - prowadzenie profilaktyki zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży, zapobiegającej stygmatyzacji i dyskryminacji wobec osób chorujących psychicznie, - wsparcie systemu wczesnego diagnozowania wad rozwojowych, - wspieranie działalności z zakresu profilaktyki zdrowia, wsparcia rehabilitacyjnego i terapeutycznego rodzin zagrożonych niepełnosprawnością, grup samopomocowych, - prowadzenie i wspieranie kampanii informacyjnych, dotyczących możliwości uzyskania wsparcia i opieki przez osoby niepełnosprawne i ich rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba nowych usług i placówek w obszarze opieki zdrowotnej, w tym usług psychiatrii środowiskowej, - liczba zorganizowanych spotkań ze specjalistami w dziedzinie psychiatrii, uzależnień, - liczba dzieci objętych wczesną diagnozą wad rozwojowych i niezbędnym wsparciem, - liczba zrealizowanych programów z zakresu profilaktyki zdrowia, wsparcia rehabilitacyjnego i terapeutycznego rodzin zagrożonych niepełnosprawnością, grup samopomocowych, - liczba osób i ich rodzin, którym udzielono wsparcia.

5. Działania w zakresie edukacji

Dzieci i młodzież z niepełnosprawnością w Powiecie Świdnickim może realizować edukację w szkołach ogólnodostępnych. Dla uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego organizowane są dodatkowe zajęcia rewalidacyjne.

Na terenie Powiatu funkcjonują 22 szkoły podstawowe.

Powiat Świdnicki jest organem prowadzącym dla następujących placówek oświatowych:

1. Liceum Ogólnokształcące im. W. Broniewskiego w Świdniku;
1. Zespół Szkół Nr 1 im. C.K. Norwida w Świdniku;
2. Powiatowe Centrum Edukacji Zawodowej im. Z. Puławskiego w Świdniku;
3. Zespół Szkół w Piaskach;
4. Zespół Szkół w Trawnikach.
5. Specjalny Ośrodek Szkolno -Wychowawczy im. H. Sienkiewicza w Świdniku;
6. Specjalny Ośrodek Szkolno -Wychowawczy w Kozicach Dolnych;
7. Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Świdniku.

Na bazie tych placówek funkcjonuje kilkanaście szkół na poziomie ponadgimnazjalnym o różnorodnych profilach kształcenia, w ośrodkach szkolno – wychowawczych funkcjonują szkoły podstawowe i gimnazja. Z informacji uzyskanych z Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Świdniku wynika, że w chwili obecnej nie ma trudności ze znalezieniem odpowiedniej formy kształcenia w placówkach oświatowych gminnych i powiatowych dla uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Z tych samych informacji wynika, że nasilać się będą problemy z uczniami cierpiącymi z powodu różnego rodzaju zaburzeń psychicznych, w tym również takich, dla których niezbędne będzie zorganizowanie nauczania indywidualnego.

Podstawowym zadaniem stojącym przed organami prowadzącymi szkoły na terenie powiatu świdnickiego jest utrzymanie wysokiego poziomu nauczania w jak najbardziej zintegrowanym środowisku. Tworzenie oddziałów i placówek integracyjnych wiąże się z koniecznością zapewnienia niepełnosprawnym uczniom dodatkowych usług wspierających w postaci asystentów, terapeutów czy nauczycieli specjalnej edukacji.

Należy zapewnić wsparcie dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami w rozwój ich potencjału, możliwości oraz zachęcanie ich do rozszerzania zainteresowań. Podjęte działania mają umożliwić integrację na wszystkich poziomach edukacji i kształceniu ustawicznym aby zapewnić dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami pełny rozwój ich osobowości i kreatywności.

W przypadku infrastruktury oświatowej należy likwidować istniejące bariery architektoniczne i techniczne, uniemożliwiające korzystanie z nich przez uczniów z niepełnosprawnością ruchową, niedowidzących i niedosłyszących. Niezbędne będzie zatem wspieranie jednostek w ich systematycznej likwidacji.

Działania wspierające dorosłe osoby z niepełnosprawnościami w dostępie do edukacji dotyczyć będą dofinansowania do czesnego na studiach w ramach programów celowych PFRON, organizacji cyklu szkoleń podnoszących kwalifikacje w ramach projektów współfinansowanych ze środków europejskich oraz wsparcie dla absolwentów w dalszym rozwoju.

CEL OGÓLNY: Wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnościami w dostępie do edukacji

DZIAŁANIA DO OSIĄGNIĘCIA CELU	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELU
<ul style="list-style-type: none"> - rozbudowa i modernizacja istniejących placówek, likwidowanie istniejących barier architektonicznych i technicznych, - wsparcie finansowe i organizacyjne tworzenia oddziałów integracyjnych, - prowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej możliwości edukacyjnych dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami na terenie Powiatu, - organizacja szkoleń dla nauczycieli z zakresu pracy z uczniem z niepełnosprawnościami, - specjalistyczna pomoc psychologiczna i terapeutyczna dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba placówek oświatowych pozbawianych barier architektonicznych, technicznych, - liczba utworzonych oddziałów integracyjnych oraz kwota dofinansowania, - liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnej dotyczącej możliwości edukacyjnych dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami na terenie Powiatu, - liczba zorganizowanych szkoleń dla nauczycieli z zakresu pracy z uczniem z niepełnosprawnościami, - liczba objętych specjalistyczną pomocą psychologiczną i terapeutyczną dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin.

4. Działania w zakresie rehabilitacji zawodowej

Ważną rolę wśród działań na rzecz zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami pełni pośrednictwo pracy. Osoby z niepełnosprawnościami nie stanowią jednolitej grupy wymagającej takiej samej pomocy w poszukiwaniu zatrudnienia, co powoduje, że należy wychodzić naprzeciw ich indywidualnych potrzeb i oczekiwań, aby mogli otrzymać odpowiednią pracę dostosowaną do ich niepełnosprawności, która umożliwi im pełne uczestnictwo w życiu społecznym.

Powiatowy Urząd Pracy w Świdniku na bieżąco świadczy pomoc osobom z niepełnosprawnościami zainteresowanym pozyskania pracy. Obsługa osób bezrobotnych i poszukujących pracy z orzeczoną stopniem niepełnosprawności prowadzona jest na specjalnie wyodrębnionych stanowiskach pracy. Formy aktywizacji zawodowej dostosowywane są indywidualnie do każdej osoby zgodnie z orzeczeniem określonym we wskazaniach zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności oraz w warunkach pracy chronionej.

W celu pozyskania wolnych miejsc pracy pracownicy PUP podejmują współpracę z pracodawcami reprezentującymi zakłady pracy chronionej, jak również z pracodawcami niedeklarującymi gotowość zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami na otwartym rynku pracy. Przedstawiane są pracodawcy możliwości współfinansowania zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami oraz tworzenia nowych miejsc pracy w ramach środków PFRON.

PUP w Świdniku w celu zwiększenia możliwości aktywizacji zawodowej organizuje targi pracy. Dzięki uczestnictwu w targach osoby poszukujące zatrudnienia, w tym osoby posiadające status osoby z niepełnosprawnościami mają możliwość w jednym miejscu zapoznania się z ofertami pracy, jak również przeprowadzenia wstępnej rozmowy kwalifikacyjnej oraz złożenia dokumentów aplikacyjnych na oferowane stanowisko pracy.

Odpowiednie przygotowanie się do poszukiwania pracy w sposób istotny wpływa na szanse uzyskania zatrudnienia osoby z niepełnosprawnościami, która niejednokrotnie nie ma doświadczenia w poszukiwaniu pracy, utraciła motywację oraz wiarę we własne siły i możliwości.

W grupie bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami ważne są działania mające na celu zmianę lub podniesienie kwalifikacji czy umiejętności zawodowych.

Opracowany Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami w Powiecie Świdnickim na lata 2021 – 2030 zwraca szczególną uwagę na aktywizowanie zawodowe tej grupy osób z uwagi na fakt, iż praca nie tylko poprawia jakość bytowo – finansową osoby z niepełnosprawnościami ale i jej niezależność.

CEL OGÓLNY: Wyrównywanie szans zatrudnienia i aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami

DZIAŁANIA DO OSIĄGNIĘCIA CELU	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELU
<p>- kształcenie, szkolenie oraz przekwalifikowanie osób z niepełnosprawnościami w celu zwiększenia ich szans na uzyskanie zatrudnienia, podwyższenia dotychczasowych kwalifikacji zawodowych lub zwiększenie aktywności zawodowej,</p> <p>- wspieranie doradztwa zawodowego udzielanego przez instytucje zajmujące się aktywnością zawodową osób z niepełnosprawnościami,</p> <p>- udzielanie osobom z niepełnosprawnościami dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej,</p> <p>- wspomaganie pracodawców w tworzeniu nowych miejsc pracy oraz przystosowaniu już istniejących miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami,</p> <p>- wspieranie zatrudnienia pracowników pomagających pracownikom z niepełnosprawnościami w pracy (asystenci, trenerzy, mentorzy),</p> <p>- podejmowanie działań w celu aktywizacji zawodowej i społecznej poprzez aplikowanie projektów z funduszy unijnych,</p> <p>- podejmowanie działań na rzecz utworzenia na terenie Powiatu Zakładu Aktywności Zawodowej.</p>	<p>- liczba przeszkolonych, przekwalifikowanych osób z niepełnosprawnościami,</p> <p>- liczba osób z niepełnosprawnościami objęta wsparciem doradztwa zawodowego,</p> <p>- liczba udzielonych dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej,</p> <p>- liczba utworzonych miejsc pracy oraz liczba przystosowanych już istniejących miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami,</p> <p>- liczba zatrudnionych pracowników pomagających pracownikom z niepełnosprawnościami w pracy (asystenci, trenerzy, mentorzy),</p> <p>- liczba projektów unijnych aktywizujących zawodowo osoby z niepełnosprawnościami,</p> <p>- liczba utworzonych Zakładów Aktywności Zawodowej.</p>

5. Działania w zakresie rehabilitacji społecznej

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwo w życiu społecznym, a wykonywana jest przede wszystkim przez kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji, wyrabiania umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych i likwidacji barier.

Rehabilitacja społeczna to zbiór zadań organizacyjnych, technicznych, leczniczych, psychologicznych, edukacyjnych, społecznych, szkoleniowych dążących do osiągnięcia, przy czynnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Do zadań Powiatu z zakresu rehabilitacji społecznej należą:

- ◀ dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom z niepełnosprawnościami na podstawie odrębnych przepisów,
- ◀ dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób z niepełnosprawnościami,
- ◀ dofinansowanie do uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- ◀ dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami,
- ◀ dofinansowanie usług tłumacza języka migowego, psa przewodnika,
- ◀ dofinansowanie do kosztów tworzenia i działalności warsztatów terapii zajęciowej.

Środki na realizację zadań opisanych w ustawie powiaty otrzymują z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na podstawie algorytmu, uwzględniającego ilość osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących na terenie powiatu. Znaczącym uzupełnieniem środków PFRON są środki europejskie, otrzymywane przez powiat od 2008 r. w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Już od 2012 r. Powiat Świdnicki realizuje program PFRON „Aktywny samorząd”. Pozyskano dodatkowe środki w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami II”. Pomimo podejmowanych inicjatyw, ilość środków nie jest wystarczająca, skala potrzeb znacznie przewyższa możliwości ich sfinansowania. Każda złotówka przeznaczona na rehabilitację stanowi swoistą inwestycję, dzięki której wzrasta aktywność społeczna i zawodowa zarówno samych niepełnosprawnych jak i osób z ich najbliższego otoczenia (ograniczona konieczność pielęgnacji i sprawowania niezbędnej opieki). Zakłada się aktywne uczestnictwo powiatowych jednostek organizacyjnych, realizujących zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej w wymienionych wyżej programach i projektach. Ponadto niezbędne będzie aplikowanie o środki pozostające w dyspozycji samorządu województwa oraz ministra pracy i polityki społecznej.

Analizując realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnościami na przestrzeni lat 2015 - 2019 boryka się z wieloma trudnościami. Zmiany ekonomiczne i społeczne

w kraju, zmiany na rynku pracy, bezrobocie, stale rosnąca liczba osób z niepełnosprawnościami i wiele innych przyczyn, mają swój negatywny oddźwięk w prowadzeniu działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami w zakresie rehabilitacji społecznej Powiatu Świdnickiego.

Jak wynika z poniżej danych ujętych w tabelach 15 i 16, możliwość zaspokojenia potrzeb osób z niepełnosprawnościami z zakresu rehabilitacji społecznej jest ściśle powiązana z wysokością środków PFRON jakie zostają przyznane Powiatowi. Otrzymywane kwoty w pełni nie zaspokajają aktualnych potrzeb niepełnosprawnej grupy naszego Powiatu.

Tabela 15 Limit środków na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej wykorzystany w latach 2015 - 2019

Rehabilitacja społeczna – rodzaj zadania	Rok 2015 Wykorzystana kwota w zł.	Rok 2016 Wykorzystana kwota w zł.	Rok 2017 Wykorzystana kwota w zł.	Rok 2018 Wykorzystana kwota w zł.	Rok 2019 Wykorzystana kwota w zł.
Dofinansowanie do kosztów działalności WTZ	1.077.720zł	1.167.708zł	1.167.708zł	1.244.700zł	1.357.200zł
Dofinansowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	159.770zł	124.373zł	159.727zł	174.449zł	185.000zł
Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	100.000zł	101.453zł	169.210zł	166.880zł	188.037zł
Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	0,00 zł	6.000zł	3.492zł	22.932zł	22.982zł
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	376.075zł	412.589zł	333.547zł	364.243zł	332.385zł

Źródło: Opracowanie własne PCPR

Tabela 16 Liczba złożonych wniosków rozpatrzonych o dofinansowanie do zadań z zakresu rehabilitacji społecznej

Rehabilitacja społeczna – rodzaj zadania	Rok 2015 Liczba wniosków rozpatrzonych	Rok 2016 Liczba wniosków rozpatrzonych	Rok 2017 Liczba wniosków rozpatrzonych	Rok 2018 Liczba wniosków rozpatrzonych	Rok 2019 Liczba wniosków rozpatrzonych
Dofinansowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	200	143	179	184	192
Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się, barier technicznych	94	102	62	44	53
Dofinansowanie sportu, rekreacji i turystyki	0	2	1	5	3
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	497	380	443	536	459

Źródło: Opracowanie własne PCPR

CEL OGÓLNY: Umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami prowadzenia życia w społeczności lokalnej w możliwie niezależny sposób

DZIAŁANIA DO OSIĄGNIĘCIA CELU	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELU
- podejmowanie działań na rzecz likwidacji	- liczba i kwota zlikwidowanych barier

<p>barier architektonicznych, technicznych i komunikowaniu się w ramach indywidualnych potrzeb niepełnosprawnych mieszkańców powiatu,</p> <ul style="list-style-type: none"> - dofinansowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, - dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki, - dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, - uruchomienie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego na terenie powiatu, - wspieranie tworzenia samopomocowych grup wsparcia, mieszkań usamodzielniania, świetlic terapeutycznych, - promowanie organizowanych imprez integracyjnych, - prezentacja osiągnięć artystycznych, sportowych, naukowych, zawodowych osób z niepełnosprawnościami, - podejmowanie działań na rzecz propagowania programu asystent osoby z niepełnosprawnościami, - pozyskiwanie środków finansowych z konkursów ministerialnych oraz programów i projektów funduszy unijnych, - wspieranie wolontariatu. 	<p>architektonicznych, technicznych i komunikowaniu się w ramach indywidualnych potrzeb niepełnosprawnych mieszkańców powiatu,</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba i kwota dofinansowań uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, - liczba i kwota dofinansowań do sportu, kultury, rekreacji i turystyki, - liczba oraz kwota dofinansowań do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, - liczba utworzonych punktów wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego na terenie powiatu, - liczba nowo powstałych samopomocowych grup wsparcia, mieszkań usamodzielniania, świetlic terapeutycznych, - liczba zorganizowanych imprez integracyjnych, - liczba spotkań prezentujących osiągnięcia artystycznych, sportowych, naukowych, zawodowych osób z niepełnosprawnościami, - liczba osób niepełnosprawnych korzystających z asystenta osoby z niepełnosprawnościami, - liczba wdrażanych programów i projektów na rzecz aktywizacji osób z niepełnosprawnościami, - liczba wolontariuszy.
---	---

6. Działania w zakresie środowiska lokalnego

Funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami w społeczności lokalnej jest ściśle związane z działaniami podejmowanymi przez samorzady gminne, powiatowe i wojewódzkie oraz przedsiębiorstwa prywatne na rzecz zwiększenia dostępności oferowanych usług. Audyty dostępności, wykonywane przez organizacje zrzeszające osoby z niepełnosprawnościami są nieocenionym źródłem informacji w tym zakresie. Zakres działań dotyczących tego obszaru obejmuje procesy związane z dostosowaniem do potrzeb osób z niepełnosprawnościami obiektów (zarówno powstających jak i już istniejących) użyteczności publicznej, ciągów komunikacyjnych, systemów transportu czy technologii komunikacyjnych. Sami zainteresowani

postulują wprowadzenie rozwiązań umożliwiających wykonywanie możliwie jak największej ilości czynności urzędowych za pośrednictwem dostosowanych do ich niepełnosprawności systemów informatycznych, wprowadzenie zintegrowanego systemu komunikacji, umożliwiającego przemieszczanie się osób z niepełnosprawnością ruchową na terenie całego powiatu, umożliwienie swobodnego przejazdu wózkiem inwalidzkim do wszystkich urzędów na terenie każdej gminy z terenu powiatu.

Na terenie powiatu funkcjonują trzy Domy Pomocy Społecznej. Dwa przeznaczone dla osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi oraz jeden dla osób z niepełnosprawnościami psychicznymi. Funkcjonują dwa warsztaty terapii zajęciowej, ośrodek wsparcia i klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz dwa ośrodki szkolno - wychowawcze. We wszystkich tych jednostkach klientami są wyłącznie osoby z niepełnosprawnościami. W celu zachowania wysokiego standardu świadczonych usług, zasadne jest stałe zwiększanie oferty jednostek oraz podjęcie działań zmierzających do obniżenia kosztów eksploatacji budynków i urządzeń technicznych. W pierwszej kolejności niezbędne jest przeprowadzenie kompleksowej termomodernizacji budynków oraz modernizacja i rozbudowa infrastruktury. W ramach podejmowanych działań niezbędne będzie również ustawiczne szkolenie osób bezpośrednio odpowiedzialnych za obsługę klientów oraz politykę informacyjną jednostek organizacyjnych i przedsiębiorstw.

7. Przestrzeganie praw osób z niepełnosprawnościami

Niepełnosprawność narusza najcenniejsze wartości człowieka jak; zdrowie , sprawność fizyczną, zdolność do wypełniania podstawowych ról społecznych. Stanowi także przeszkodę w realizacji własnych celów. Człowiek niepełnosprawny niejednokrotnie musi uczyć się od nowa życia, począwszy od wykonywania codziennych czynności do prób włączenia się w życie społeczne. O sukcesach czy porażkach tej adaptacji decyduje postawa środowiska społecznego bliższego i dalszego oraz regulacje prawne.

W dniu 1 sierpnia 1997 roku Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił Kartę Praw Osób Niepełnosprawnych.

„§ 1. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uznaje, że osoby niepełnosprawne, czyli osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego

życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji. Sejm stwierdza, iż oznacza to w szczególności prawo osób niepełnosprawnych do:

1. dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
2. dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny,
3. dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną,
4. nauki w szkołach wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,
5. pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych,
6. pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga - prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,
7. zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym,
8. życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym: dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej, swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu, dostępu do informacji, możliwości komunikacji międzyludzkiej,
9. posiadania samorządnej reprezentacji swego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych,
10. pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb.

§ 2. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej stwierdzając, iż powyższe prawa wynikają z Konstytucji, Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Konwencji Praw Dziecka, Standardowych Zasad Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych, aktów prawa międzynarodowego i wewnętrznego, wzywa Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i władze samorządowe do podjęcia działań ukierunkowanych na urzeczywistnienie tych praw,.

Ważnym elementem polityki działań samorządu jest uwrażliwienie środowisk lokalnych na potrzeby osób z niepełnosprawnością oraz konieczność podjęcia wspólnych działań na rzecz przeciwdziałania wobec zjawiska wykluczenia społecznego. Ogromną rolę będzie także odgrywać współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz pracodawcami zatrudniającymi osoby z niepełnosprawnością.

CEL OGÓLNY: Przestrzeganie praw osób z niepełnosprawnościami, zagwarantowanie osobom z niepełnosprawnościami praw do reprezentowania własnego środowiska, edukacji społecznej oraz przelamywanie barier społecznych i zawodowych związanych z niepełnosprawnością

DZIAŁANIA DO OSIĄGNIĘCIA CELU	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELU
- publikowanie i rozpowszechnianie materiałów-	liczba wydanych publikacji, artykułów,

<p>informacyjnych, edukacyjnych, prawnych dotyczących tematyki niepełnosprawności,</p> <ul style="list-style-type: none"> - integracja środowiska osób z niepełnosprawnościami ze środowiskiem lokalnym, - uzyskanie pełnej informacji na temat liczby i przyczyn niepełnosprawności, - promowanie postaw i sukcesów pokonywania niepełnosprawności wśród osób z niepełnosprawnościami, 	<p>informatorów dotyczących tematyki niepełnosprawności,</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba zorganizowanych festynów, spotkań osób z niepełnosprawnościami ze środowiskiem lokalnym, - liczba i przyczyny niepełnosprawności, - liczba zatrudnionych osób z niepełnosprawnościami, liczba osób biorących udział w olimpiadach,
--	--

4. Źródła finansowania

Zadania przedstawione w Powiatowym Programie Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami, na lata 2021 – 2030 zostaną sfinansowane z następujących źródeł:

- środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zgodnie z kompetencjami wynikającymi z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- środki Funduszu Pracy,
- środki pochodzące z ministerialnych programów konkursowych,
- Narodowy Fundusz Zdrowia,
- Fundusz Solidarnościowy,
- środki pozyskane z Funduszy Unijnych,
- zasoby budżetu powiatu,
- środki organizacji pozarządowych.

5. Monitoring i ewaluacja Programu

Monitorowanie ma na celu zapewnienie prawidłowości realizacji Programu, bieżące wykrywanie niedoskonałości oraz ich korygowanie. Monitoring będzie polegał na zbieraniu informacji dotyczących realizacji zadań określonych w Programie do podmiotów zaangażowanych w jego realizację przez koordynatora Programu tj. Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Świdniku.

Ewaluacja Programu to ocena jakości realizacji zamierzonych efektów w stosunku do założeń. Odnosi się to do efektów długoterminowych, zawartych w celach Programu. Ewaluacja zakłada doskonalenie działań podejmowanych w ramach Programu, informację o efektach wdrażania

Programu oraz uzyskanie odpowiedzi na pytanie związane z realizacją, wzrasta jakość Programu, a tym samym jakość i efektywność zamierzonych celów poprzez przedsięwzięcie działania.

Realizacja Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami Powiatu Świdnickiego na lata 2021 – 2030 będzie przedmiotem okresowego monitorowania i oceny w roku 2026. Z uwagi na fakt, iż Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami Powiatu Świdnickiego jest dokumentem długoterminowym, może więc zaistnieć konieczność jego modyfikacji w aspekcie zaplanowanych do realizacji celów oraz innych elementów, w tym np. finansowych, w kolejnych latach obowiązywania.

Monitorowanie i ewaluacja końcowa, przeprowadzona zostanie w 2030 roku i będzie stanowić obiektywną ocenę, procesu realizacji i rezultatów pod względem skuteczność, trwałości efektywności, a także użyteczności podjętych działań zapisanych w Programie.

Podstawę ewaluacji stanowić będą informacje zawarte w sprawozdaniach, uzyskane drogą korespondencyjną lub e-mail, od podmiotów zaangażowanych w jego realizację i umieszczone na stronie internetowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Świdniku

Program będzie nowelizowany lub uzupełniany wychodząc naprzeciw nowym wyzwaniom, aby przełamać bariery osób z niepełnosprawnościami. Dać – poczucie **przynależności**, bezpieczeństwa, większą **samodzielność**. Idąc dalej – lepsze funkcjonowanie, lepsze życie...
SZCZĘŚCIE!

**O końcowym sukcesie i osiągnięciu poprawy warunków życia
osób z niepełnosprawnościami zdecyduje w dużej mierze charakter współpracy,
pomiędzy wszystkimi podmiotami zaangażowanymi
w realizację niniejszego Programu.**

12. Spis tabel

Tabela nr 1. Powiat świdnicki – podstawowe informacje (stan na 31.12.2019 r.)

Tabela nr 2. Liczba ludności, ukazująca tendencje w latach 2015-2019

Tabela 3. Liczba wydawanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dorośli) wg wieku

Tabela 4. Liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności (dzieci) wg wieku

Tabela 5. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dorośli) z podziałem na stopnie niepełnosprawności

Tabela 6. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności (dzieci)

Tabela 7. Liczba wydawanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dorośli) z powodu przyczyny niepełnosprawności

Tabela 8. Liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności (dzieci) z powodu przyczyn

Tabela 9. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dorośli) ze względu na płeć

Tabela 10. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności (dzieci) ze względu na płeć

Tabela 11. Liczba złożonych wniosków o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wg celu złożonego wniosku

Tabela 12. Liczba osób niepełnoprawnych posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (dorośli) wg gmin

Tabela 13. Liczba osób niepełnoprawnych posiadających orzeczenie o niepełnosprawności (dzieci) wg gmin

Tabela 14 Placówki opieki zdrowotnej w gminach na terenie Powiatu Świdnickiego

Tabela 15 Limit środków na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej wykorzystany w latach 2015 - 2019

Tabela 16 Liczba złożonych wniosków rozpatrzonych o dofinansowanie do zadań z zakresu rehabilitacji społecznej

13. Spis rysunków

Rysunek 1 Mapa Powiatu Świdnickiego